

ȘTEFAN BĂLĂNESCU-CATANE

**ISTORIA UITATĂ A UNUI SAT
DE LA DUNĂRE – CATANE**

EDITURA UNIVERSITARIA
Craiova, 2012

Copyright © 2012 Universitaria
Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BĂLĂNESCU-CATANE, ȘTEFAN

Istoria uitată a unui sat de la Dunăre : Catane /
Ștefan Bălănescu-Catane. - Craiova : Universitaria, 2012

Bibliogr.

ISBN 978-606-14-0536-7

94(498 Catane)

Apărut: 2012

TIPOGRAFIA UNIVERSITĂȚII DIN CRAIOVA

Str. Brestei, nr. 156A, Craiova, Dolj, România

Tel.: +40 251 598054

Tipărit în România

Profesor ȘTEFAN BĂLĂNESCU-CATANE

*Închin această carte
tatălui meu,
„chiaburul”,
Dumitrică Bălănescu*

ARGUMENT

*De fiecare dată când ajung în Catane,
la început mă bucur,
apoi mă întristez,
iar când plec am sufletul țăndări.
Autorul*

S-au adunat ani buni de când Petrică a lu' Fănaie – pe numele lui Bălan Șt. Petre – fostul președinte al C.A.P.-ului, plecat în rândul dreptilor în toamna lui 2005, mi-a dat, scris de mână, „Istoricul comunei Catanele județul Dolj”, scris de părintele Tudorică în anul 1939. Această scriere, până la desființarea comunei, a fost păstrată în Primăria Catanelui, iar acum ajunsese de izbeliște prin dulapurile Primăriei Negoii de unde o recuperase cu destul timp în urmă.

„Istoricul” părintelui Tudorică este de fapt un rezumat al „Monografiei” învățătorului cătănean Ștefan Tuțescu care cu osârdie a scos la lumină din negura vremurilor documente ce atestă că „încă de la văleatul 7007 (1499) Mănăstirea Govora din județul Vâlcea stăpânea moșia Strâmba” – Catanele de astăzi – și vine cu documentația până în anul 1908, an în care lucrarea vede lumina tiparului la Craiova; iar de aici și până în anul 1925 părintele merge pe documentele existente în arhiva Primăriei Catane și pe tradiția orală; iar din 1925, când a fost hirotonisit ca preot al satului, și până în 1939, narează evenimentele trăite pe viu, nemaifiind nevoit să apeleze la niciun înscris. Eu, potrivit înțelegerii cu Petrică a lu' Fănaie, trebuia să aduc istoria satului la zi, pentru ca negura timpului și praful uitării să nu acopere evenimentele petrecute în Catanele care a supraviețuit profundelor transformări de la jumătatea secolului al XX-lea; dar multe și destule au fost necazurile care nu mi-au dat răgazul să duc la bun sfârșit înțelegerea dintre noi.

Prin 2006, mergând la primăria de curând întoarsă în sat, proaspătul primar, Ghiță a lu' Ioniță Spăimuș, îmi arată o monografie a „Comunei și a școlii Catane”, scrisă de profesorul Petre Țuncu, originar din Gorj, dar slujitor al școlii din Catane vreme de peste 40 de ani. Și această lucrare, până în anul 1908, se alimentează tot din monografia lui Ștefan Tușescu, după care apelează și Domnia Sa la arhiva primăriei, a școlii și la tradiția orală până în anul 2004 când este definitivată lucrarea.

Oricine se apleacă asupra acestor două scrieri și chiar asupra celor zise de Ștefan Tușescu observă cu ușurință că sunt lucrări de cercetare cu un pronunțat caracter științific, care înregistrează documente și date atingătoare la istoria cătănenilor, fără niciun cuvânt despre viața satului, datinile și obiceiurile acestuia sau îndeletnicirea oamenilor dincolo de munca câmpului. Părintele Tudor face o referire de doar 11 rânduri scrise de mână despre „Arta casnică a femeilor”.

Precizez că în osteneala mea nu voi face nicio referire la evenimentele înregistrate de cele trei lucrări (menționez că n-am reușit să cunosc scrierea lui Ștefan Tușescu decât din monografiile pomenite) pentru că autorii lor au făcut-o cu prisosință și deci eu, în consecință, mă voi uzmi, pe cât mă ajută ținerea de minte, să las celor care vor veni după mine mărturia unui pumn de noroi cu ochi, luat de la Bâltanu și uscat pe scările prăvăliei lui Dumitrică Bălănescu în văzul lumii, de unde, cu privirea dilatată și sufletul gâlgâind de emoție a fost de față, totdeauna nechemat, și de multe ori încurcând, la mai toate botezurile, cununiile ori slujbele de înmormântare, precum și la cele ce se petreceau în primăria de alături. Crescut în buricul satului, peste drum de biserică și lângă primăria unde se consumau evenimentele majore ale cătănenilor, de multe ori a auzit problemele grave ale țăranului român de la mijlocul veacului XX, de care și oamenii din Catane au avut parte cu vârf și îndesat.

Dacă ar fi văzut lumina pe una din ulițele satului, cu siguranță n-ar putea vorbi decât despre ce s-a petrecut în

imediată a lui apropiere și nimic despre ce se întâmpla în inima Catanelui. Osteneala mea va continua „Istoricul” părintelui Tudorică, fără să mă mai opresc asupra celor trei secole de procese cu călugării de la Govora și poruncile domnești, ori asupra schimbării numelui satului din Strâmba în Catane și nici asupra durerilor pricinuite de cel de-al doilea Război Mondial care a secerat peste 50 de vieți în floare și din satul în care eu am văzut lumina zilei, pentru că a făcut-o profesorul Petre Țuncu și-a făcut-o bine. Efectiv, mă voi strădui să las posterității imaginea reală a țăranului din Catane de după cel de-al doilea Război Mondial sprijinindu-mă pe documentele din arhiva destul de răvășită a primăriei, dar și pe memoria colectivă și tradiția orală a satului care nu este deloc de neglijat.

Evenimentele nu le voi înregistra strict cronologic, ci vor fi evocate așa cum îmi vin în minte, dar absolut adevărate și cu oameni care au fost reali, în carne și oase. Limba folosită va fi cea vorbită în Catane, iar numele oamenilor vor fi cele cunoscute de toată lumea, nu cele trecute în acte. Mărin Bică este unul și același cu Marin Cotigă, dar puțini îl știu așa; la fel Ștefan Neamțu care este Pop ori Ioniță Trandafir care este Bălan și exemplele sunt cu zecile. Pentru evocarea întâmplărilor și evenimentelor, a datinilor și obiceiurilor la care am participat, mie nu-mi trebuie niciun document, pentru că totul e scris în sufletul meu.

Fără rugămintea lui Petrică a lu' Fănaie, insistențele soției, profesor Jana Bălănescu, și imboldul lui Ghiță a lu' Ioniță Spăimuș, actualul primar al comunei Catane, cele văzute, auzite ori trăite de Ștefan, pentru mulți Fane, Fănică ori Fănel a lu' Dumitrică, ar fi plecat odată cu el, lăsând urma păsării în zbor și a peștelui în apă. Și ar mai fi un argument: faptul că sunt operat pe inimă iar vârsta alunecă spre 70 de ani și nu mai am prea mult până mă voi duce pe drumul cel lung și fără de întoarcere la capătul căruia mă așteaptă mama, Ștefana, din 1947, iar tata, Dumitru, din 1985.

Autorul

CHIABURIA

Dacă s-ar face Strâmba cerneală și toată Valea Dunării hârtie, iar eu aș mai avea încă două vieți, tor nu mi-ar ajunge timpul să scriu despre patimile și chinurile de care au avut parte, între anii '47-'60, oamenii din Catane care au fost trecuți de mai multe ori prin furcile caudine ca să se treacă la colectiv. Cei care au trăit în acele vremuri de groază și astăzi, după o jumătate de veac, au o strângere de inimă când deapănă durerile acelor timpuri de teroare, întreținută zi și nopți de teama ridicării sau deportării. Totul a fost ca un foc sau ca o apă din calea căroră n-ai cum să te ferești, oricât ai vrea și te-ai strădui.

Viața satului care începuse să-și vindece rănila războiului, să se așeze și să se liniștească a fost făcută țândări în noaptea când a fost ridicată familia lui Alecu Mitrănescu. Oricât de rău intenționat și nedrept ar fi cineva, nu poate trece sub tăcere sau șterge cu buretele drama familiei Mitrănescu, spulberată în cele patru zări în noaptea de 1 spre 2 martie 1949, când Costică Badea, ajutat de securitate și de tovarășii de roșu de la raion și regiune, au aruncat în drum toți membrii familiei, doar cu ce a fost pe ei. O scurtă prezentare a istoriei familiei Mitrănescu e justificată din mai multe puncte de vedere:

1. Prin chiar titlul cărții „Istoria uitată a unui sat de la Dunăre – Catane”.

2. Nu mulți mai sunt astăzi în Catane cei care știu ceva despre această familie pe care, datorită îndoctrinării comuniste, o consideră adusă de vânturi în Catane unde, printr-o exploatare cruntă, înșelăciune și fraudă, a ajuns să dețină întinse suprafețe de pământ.

3. Istoria acestei familii se împletește vreme de un secol cu cea a Catanelui, iar de prin 1900 până la arestarea din 1949 este osia în jurul căreia se învârtește viața satului Catane.

4. Tradiția orală a satului și cei câțiva bătrâni care mai există vorbesc despre contribuția familiei Mitrănescu la

propășirea Catanelui. Când s-a refăcut biserica, satul a împrumutat bani de la stat, iar Ion Mitrănescu i-a plătit în rate a câte 600 de lei lunar; la ridicarea școlii a contribuit cu un car de grâu, iar la construirea primăriei a suportat un sfert din costul construcției. Însă cel mai mare bine făcut cătănenilor este moara pe valțuri, existentă și astăzi, și, dacă nu venea al doilea război și comunismul, Catanele ar fi avut și spital ridicat pe cheltuiala boierului Alecu Mitrănescu, unde spera să fie doctoră nepoata sa Janeta.

5. Evocarea, fie și în fugă, a familiei Mitrănescu este și un act de reabilitare morală și de recunoaștere a meritelor acestei familii atât de urgisită de către regimul comunist.

Informațiile și datele despre familia Mitrănescu mi-au fost furnizate de către învățătorul Traian Mihăilescu, 83 de ani, Florică Durlă, 80 de ani, și de către doamna Janeta Udrea, nepoata lui Alecu Mitrănescu, care, pe lângă informațiile orale, mi-a pus la dispoziție și broșura, de 20 de pagini, intitulată „Din viața lui Ion Mitrănescu din comuna Catane – Dolj”, scrisă de el însuși în decembrie 1938. Doamna Udrea a avut și nenorocul să fie participantă, pe viu, la toate acțiunile de distrugere a familiei sale de către „tovarășii” care au trecut prin foc și sabie toată fruntea satului românesc, inclusiv a Catanelui.

Veche familie de olteni, cu adânci rădăcini în Valea Dunării, a descins în Catane din Poiana Mare unde a viețuit Ghiță Bojin, însurat cu Anica, sora lui Ion ăl Mare, eroul cunoscutei balade care-i poartă numele. Sătui de „hrăpitorul” serdar Călin Curcă și de fărădelegile lui, care ținea sub călcâi „Plenița cu vinurile și Poiana cu fânurile” pe care le-a sărăcit cu dările și clăcile, cei doi cumnați, ajutați de niște nepoți, pun la cale uciderea serdarului pe care l-au surprins în casa Mariei Văduva și, cum cel care, în acele timpuri ucidea un om, indiferent de motiv, era considerat un criminal, iar cel care omora sute, erou, cei care și-au luat răspunderea de a scăpa satele de lăcomia serdarului Călin și-au petrecut luminile ochilor condamnați la ocnă pe viață. Anica, sora lui Ion ăl Mare,

considerându-se văduvă (condamnarea la ocnă fiind echivalentă cu moartea), se mărită în Catane cu Ilie Sârbu, aducând cu ea și un copil de 7 ani, Mitran, de unde și numele Mitrănescu, care la vârsta de 26 de ani, după ce învață cojocăria, se însoară cu Stanca, unicul copil al lui Marin Ghinea și al Dobrei, get-beget cătăneni, familie cu stare care ținea multe vite și avea 4-500 de pogoane de pământ „între apa Căcata și Lunga”. Socotind după anul însurătorii, 1860, când avea 25-26 de ani, înseamnă că e născut în 1834-35, iar tată-său Ghiță Bojin, împreună cu unchiu-său Ion ăl Mare, l-au ucis pe Călin „hrăpitorul” în jurul anilor 1840-1842. Din această căsătorie au rezultat 4 copii, dar n-a ajuns la vârsta senectuții decât al doilea, Ion, născut în 1862. Mitran Cojocarul s-a stins din viață în 1900 la vârsta de 70-71 de ani. Ion s-a dovedit un copil cu aplecare spre carte, pentru că în 1870, când a fost dus la școală, citea și scria „alfabetul în regulă” și a sărit peste etapa „băncii de nisip”, având de la început „tabla de piatră, iar spre primăvară a fost dat la hârtie”. Învață cu sârg pentru că dorea cu toată ființa să devină notar, lucru care se întâmplă după ce-și termină ucenicia în primăria Siliștea Crucii. Între anii 1880-1895 este notar la Afumați, Băilești, din nou la Afumați și în sfârșit la Catane.

În 3 decembrie 1883 se însoară cu Stana, fata lui Florea Tică Bereanu din Amzulești, pe care „a ales-o pe prestelcă” (pe vremea aceea fetele se îmbrăcau cu haine făcute de ele și era ușor să deosebești o fată harnică și pricepută de una leneșă și nepricepută). Din această căsătorie au rezultat 13 nașteri. 5 copii în viață: Alexie, Elena, Augustina, Iulian și Vasilica, iar 8 au murit la vârste cuprinse între 4 zile și 4 ani. Toți cei rămași în viață au ajuns de izbeliște după 1948, din cauza „tovarășilor” din Catane, de la raion sau regiune. Iulică Mitrănescu, din mare boier la Urzicuța, renumit pentru herghelia de cai și pentru iazurile cu pește, ajunge căruțaș în depozitul de lemne Cernele de lângă Craiova. Alecu Mitrănescu din Catane, după ce face în două rânduri pușcărie a câte 5 ani, din motive politice, ajunge să aibă grijă de cimitirul satului. Moare sărac lipit în casa lui Aurică Predoi, în vara lui 1968. Este înmormântat de Florea și de